

Гимназија „Вук Караџић“

Трстеник

Семинарски рад из примене рачунара

КЊИЖЕВНОСТ

Професор:

Бојана Стевановић

Ученик:

Арсид Бранка, I-1

Трстеник, децембар 2021. год.

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	3
2. ПОДЕЛА КЊИЖЕВНОСТИ.....	3
3. ЛИРИКА	4
1) Елегија.....	4
2) Љубавне песме	4
3) Дескриптивне песме.....	5
4) Социјалне песме	5
5) Родољубиве песме	5
6) Мисаоне песме	5
7) Сатиричне песме.....	6
8) Хумористичке песме.....	6
4. ЕПИКА.....	6
1) Роман	6
2) Приповетка	7
3) Новела.....	7
4) Еп.....	7
5. ДРАМА.....	8
1) Комедија.....	8
2) Трагедија.....	8
3) Драма у ужем смислу	9
4) Радио-драма.....	9
5) Телевизијска драма	9
6. ИСТОРИЈА КЊИЖЕВНОСТИ И ЗНАЧАЈНИ ПРЕДСТАВНИЦИ.....	10
1) Антика	10
2) Средњи век.....	10
3) Ренесанса.....	11
4) Нови век.....	11
7. ЗАКЉУЧАК	14
8. ЛИТЕРАТУРА	14

1. УВОД

Шта је **књижевност**? Књижевност је уметност чије је основно изражајно средство реч (језички артикулисана мисао) и зато се често дефинише као *уметност речи*. Назив књижевност изведен је из речи *књига*, а пошто се књига повезује са многим некњижевним садржајима, књижевност делимо на:

1. Књижевност у ширем смислу, односно-*литература*
2. Књижевност у ужем смисли- лепа књижевност, поезија, песништво, подразумева књижевноуметничка дела, у стиху или прози.

Поред ове поделе, постоји и поделија поезије. Као и код књижевности, постоји поезија у ужем и ширем смислу.

1. Поезија у ширем значењу подразумева уметничку књижевност, коју разврставамо на три књижевна рода: лирику, епику и драму.
2. Поезија у ужем смислу подразумева само дела у стиху. Стваралац песничких дела је песник, романа је романијер, а драмског дела драмски писац.

2. ПОДЕЛА КЊИЖЕВНОСТИ

Књижевна дела се могу поделити на више начина:

1. Према теми и идеји
 - 1.1. Књижевно-уметничка
 - 1.2. Књижевно научна
2. Према ствараоцима
 - 2.1. Народна
 - 2.2. Уметничка
3. Према начину стварања
 - 3.1. Лирика
 - 3.2. Епика
 - 3.3. Драма
4. Према књижевним правцима и методама
 - 4.1. Реалистичка
 - 4.2. Романтичарска
 - 4.3. Натуралистичка итд.

3. ЛИРИКА

Лирика јесте књижевни род који се обликује стиховима. Тај род чине песме, кратка песничка дела која немају развијену радњу. Песник непосредно казује своја осећања, субјективно, у првом лицу. Слика је језгровита и садржи тренутак осећања или неку снажну мисао песника. Лирска песма настала је у старој Грчкој, у VII веку пре нове ере, а развила се из хорске песме, од оног њеног дела којим се исказивала радост или туга. Од тада па до данас стално се мењала њена садржина и усавршавала њена форма. Назив је добила према лири, инструменту уз који се певала још у античко доба. Поред уметничких лирских песама постоје и народне лирске песме чији је стваралац непознат.

Уметничке лирске песме се деле на:

1. Елегије
2. Љубавне песме
3. Дескриптивне(описне) песме
4. Социјалне песме
5. Родољубиве песме
6. Мисаоне песме
7. Сатиричне песме
8. Хумористичке песме

1) Елегија

Песма у којој песник исказује тужа осећања. Често је описан и узроци те туге, то је најчешће смрт вољених, неостварене љубави и жеља, издаја, изневерено пријатељство итд. Због саме теме елегија, њихов тон је тужан и нежан. Дубока патња не мора да назначавља клонуће, могу да рађају мржњу, отпор према људима и неправди. Таквим елегијама песник се бори за срећу и слободу. Назив „елегија“ потекао је од грчке речи која значи „тужбалица“. Познати писци елегија су: Јован Јовановић Змај, Ђура Јакшић, Војислав Илић и др.

2) Љубавне песме

Песме којима се исказује љубав према особи супротног пола. У љубавним песмама исказују се осећања радости, туге, немира, љубоморе, заноса. Песници често описују особу на разнолике начине, описују портрет и духовне особине. Неки од најпознатијих писаца љубавних песама су: Десанка Максимовић, Бранко Радичевић, Алекса Шантић, Сергеј Јесењин и многи други.

Сергеј Јесењин(1895-1925).
Слика 2.2.1.

3) Дескриптивне песме

Дескриптивна или описна лирска песма је песма у којој је изражена песникова љубав према природи и појавама у њој. Описе природе или природних појава налазимо и у другим врстама уметничких лирских песама. Потпуно правих описних песама, које представљају само слику природе, нема много. У неким описним песмама песници поистовећују своја осећања са природом, и таквих песама има више. Када је песник тужан, и песма је таква, тужна, односно када је радостан, и описна песма је такве боје. У описној песми исказују се и друга осећања, на пример љубавна, родољубива, социјална.

4) Социјалне песме

Социјална песма је лирска песма којом песник исказује став према друштву и друштвеним појавама. Његова осећања су и колективна, тј. народна. У тим песмама опевани су бројни социјални моменти: тежак живот људи, беда, немаштина и бројне друге друштвене неправде. Обичан човек је увек био на страни искоришћаваних или поробљених, а мржњу упућивао експлоататорима и освајачима. Зато је социјална песма и родољубива, и интернационална, и увек снажна и хумана. Социјална песма најчешће настаје у доба оштрих класних сукоба, криза, окупација, и побуђује читаоце на опредељење. Песници друштвеној стварности свога времена супротстављају један други, светао људски идеал, исказују и теже да остваре хуманији и социјално праведнији однос међу људима.

5) Родољубиве песме

Родољубива песма је лирска песма којом песник исказује своје осећање љубави према домовини и народу. Она је општа, припада свима. Често је родољубиво осећање хиперболично, али је то тако због јачине патриотизма. Родољубиве песме се највише стварају у доба ослободилачких покрета и јачања националне свести. Свакако, настају и у доба мира, али тада се више пева о лепотама земље и напретку у њој.

6) Мисаоне песме

Мисаона песма је лирска песма која садржи истину о некој друштвеној појави или човеку. Исказујући своја размишљања и ставове, песници се боре за хуманост, слободу, праведан живот и солидарност међу народима, тугују када безобзирно те лепоте руше скоројевићи, експлоататори, окупатори. Песници тада снагом својих мисли, својим песмама, доказују пролазну моћ силних. Неретко пева се о многим филозофским појмовима, са циљем да се докаже каква истина. У мисаоној песми су животне истине опеване са много емотивности и полета, и зато својом садржином и песничким порукама снажно утиче на читаоца. Те песме зову се и рефлексивне песме.

7) Сатиричне песме

Сатирична песма је лирска песма у којој су исказана осећања у врло оштром тону поводом негативних појава веома штетних за друштво. Том врстом песме се критикују, исмејавају и извргавају руглу слабости појединаца и друштва у целини: саможивост, кукавичлук, затуцаност, искључивост, апсолутизам, неслободе. Сатиричном песмом побуђује се осећање правде, морала, и гнуша на оно што је неправедно, неморално. Смех је опор и пун горчине. Зато се каже да је сатирична песма друштвеног карактера, јер су осећања и ставови песника истовремено осећања и ставови народа.

8) Хумористичке песме

Хумористичка песма је лирска песма која има за циљ да насмеје и развесели, али и да поучи. Та врста песме посвећена је веселој и шаљивој страни живота. Хумористичке песме писали су Душко Радовић, Миле Станковић и други.

4. ЕПИКА

Епика, за разлику од лирике, приповеда и описује. Приповеда о подвизима и доживљајима, описује догађаје, људе и пределе. Епска дела имају богату и сложену радњу, следе животне путеве јунака који су често замршени и пуни успона и падова. Књижевни род епику чине дела у прози и у стиховима:

- 1) роман
- 2) приповетка
- 3) новела
- 4) еп

1) Роман

Роман је прозно књижевно дело већег обима и веће сложености. У њему је описан један главни јунак, некад и више њих, али увек више епизодних личности. Појавио се у старом веку, у грчкој књижевности, а име је добио у средњем веку. У њему се сусрећу различити карактери и сликају многе животне прилике. Захваљујући његовој обимности и отворености према животу, пружа много података о људима и времену које описује. Типични елементи класичног романа су заплет, лик, место на којем се одвија радња, наративна техника, као и тематски круг и идеја романа. Још од прве појаве те књижевне форме, књижевници су на различите начине експериментисали са тим елементима. Многи романи се састоје и од више књига. Постоје бројне врсте и стилови романа. Према теми, романи

могу бити историјски, љубавни, социјални, криминалистички, пустоловни, научнофантастични итд., према ставу писца сентиментални, сатирични, хумористички, идеалистички итд., према методи и композицији роман-хроника, роман-епопеја, роман тока свести итд. Све те поделе које се праве нису најпоузданије јер све врсте романа имају и заједничке одлике.

2) Приповетка

Приповетка је краће прозно дело, по обиму мање од романа. У њој је обично описан краћи период из живота главног јунака или нека карактеристична појава у друштву. Радња је у њој динамична, приповедање сажето, збијено, а композиција веома језгровита и чврста. Писац ствара приче у част човека, слободе и праведног и радосног живота. Приповетка може бити, према теми и идеји, веома разноврсна: авантуристичка, сеоска, градска, ратна, фантастична, сатирична, социјална, романтична, сентиментална, реалистична. Поред уметничких, постоје и народне приповетке.

3) Новела

Новела је прозно дело у којем се о главном јунаку пише само што је веома битно. У новели се на сажет, јасан и занимљив начин приповеда једно снажно расположење, један доживљај. Радња је у другом плану. Пише се и о пејзажима, али се поетизирају. Новела је блиска приповеци, а разлика је у обиму, теми и начину обраде. Новела има мање јер су наши књижевници своја дела означавали приповетком. Први писац (оснивач) новеле је Италијан Ђовани Бокачо (Декамерон).

4) Еп

Еп или спев јесте епско уметничко дело у стиху. Приповедање у епу тече постепено и сликовито. Због обимности, због епске ширине саопштавања догађаја, еп је састављен од певања, а као и свако епско дело, чврсте је композиционе структуре. Догађај се одвија кроз пет етапа: експозиција, заплет, кулминација, перипетија и расплет. Еп може бити историјски (херојски), романтични, идилични (грађански), религиозни и комични.

5. ДРАМА

Драма је књижевни род који обухвата сва дела која су намњена извођењу на позорници. Драма, као књижевни род, обухвата више врста:

1. Комедија- драмско дело са срећним завршетком
2. Трагедија- драмско дело са несрећним (трагичним) крајем
3. Драма у ужем смислу- драмско дело са елементима трагедије и комедије
4. Радио-драма
5. Телевизијакса драма (тв драма)

1) Комедија

Комедија је врста драмског књижевног дела у којем се мане и настраности појединца или неког друштва, веће или мање заједнице, показују на смешан начин. У њој се извргавају смеху или подсмеху људске слабости: хвалисавост, љубомора, назадност у схватањима, тврдичлук, кукавичлук, охолост и сл. Показујући мане појединаца или неког друштва, комедија има једну велику улогу, а то је „поправљање појединца и поправљање људског друштва”. Зато су комедије, најчешће, реалистичка књижевна дела. С обзиром на тематику, стил комедије је, по правилу, једноставан, жив, лак, јасан, весео, духовит. У комедији, обично, постоји више лица и заплета, а расплет је, готово увек, срећан и комедија се завршава победом правде и разума.

Комедија се према намени и начину обраде дели на:

1. Комедија интриге- изазива смех због неког неспоразума и погрешке.
2. Комедија карактера- изазива смех због понашања карактера, углавном антагонисте.
3. Комедија нарави- смех због мана друштвене средине

2) Трагедија

Трагедија је врста драмског књижевног дела у којем се приказује несклад између тежњи и схватања главног јунака и животне стварности. Главни јунак носи у себи неку узвишену, племениту идеју коју жели да оствари, али долази у сукоб са средином у којој живи, или га обузима страст због које, такође, пати и страда. Он се не бори за лични идеал, већ за идеал друштва, заједнице у којој живи. Гледалац (читалац) јасно види племенити циљ главног јунака трагедије,

јасно види и трагичну погрешку коју он чини и настајање патњи, страдања и смрти. Племенити циљ и тренутак слабости (грешка у поступку), праведност борбе јунака и узроке који неминовно доводе до патње и страдања, морално уздиже гледаоца и оплемењује га. Како је судбина, страст, борба са спољашњим силама немилосрдна, велика и снажна, страх и ужас велики, радња постаје драматична, несрећа све већа, смрт све ближа. Смрт главног јунака, која снажно потреса гледаоца, неминовна је. Она је, често, условљена и обманом или преваром коју намештају друге личности. Када умире позитивна личност или главни јунак, тада настаје велики бол и туга, а када страдају негативне личности, правда је задовољена.

3) Драма у ужем смислу

Драма у ужем смислу је врста драмског књижевног дела у којем се приказују свакодневни живот и обични, просечни људи, који су најчешће у сукобу са својом средином (околином). Стил је једноставан и природан, док теме за ту врсту драме писци налазе у друштвеној стварности. Писац обично осветљава неки друштвени проблем који је од значаја за појединца или друштво. У драми у ужем смислу нема толико трагичног, нити комичног, мада тога може бити. Она има елементе и трагедије и комедије, али се не мора обавезно завршити трагично. У њој има највише онога што се назива „озбиљно”. Драма у ужем смислу је новијег датума и изражава мисли и осећања савременог човека, који није ни само херој ни само слабић, већ човек са манама и врлинама.

4) Радио-драма

Радио-драма је текст намиењен извођењу на радију. Радња и сукоби међу ликовима предочавају се дијалогом. Основно су изражајно средство радија глас, шум и звук. Главним вредностима (интонацијом, темпом, интензитетом и бојом гласа) предочава се радња, промене у интензитету радње, а шумовима и звуковима простор збивања.

5) Телевизијска драма

Телевизијска драма има основна обележја казалишне драме (дијалог, сукоб ликова, глума и сл.), али и своја средства карактеристична за телевизијско изражавање. Радња се и ликови визуално приближавају гледаоцу помоћу електронске камере изменом планова, монтажом покретне слике и звука. Глума није тако наглашена, изражајна као у позоришним представи. Осим тв драма које су сличније позоришној драми, што значи да се темеље претежно на дијалог, постоје и тв драме ближе филмском делу, у којима су нешто израженији догађаји и акције.

6. ИСТОРИЈА КЊИЖЕВНОСТИ И ЗНАЧАЈНИ ПРЕДСТАВНИЦИ

Постоје различити видови периодизације књижевности: хронолошки тј. по вековима или неким мањим периодима, нпр. деценијама итд, затим по друштвено политичким периодима, где су границе одређени датуми друштвене историје и најзад по књижевним правцима и школама. У чланку који следи примењен је трећи вид периодизације уз напомену да сви видови периодизације имају своје мањкавости. Мањкавост периодизације по школама и правцима је тај да се сваки нови правац у уметности развија из крила старог и не укида га својом појавом, а у стваралаштву неких писаца су заступљени различити покрети и школе, те отуд периодизацију не треба посматрати егзактно, већ условно.

Четири основна периода књижевности су:

антика, средњи век, ренесанса и нови век.

1) Антика

Античка или класична књижевност је књижевност написана у античко доба, при чему се мисли на Античку Грчку и Антички Рим, мада се ту урачунава и преисторијска књижевност од развитка првог писма и књижевности у Месопотомији, Египту, Персији, Индији, Палестини и све до почетка средњовековне књижевности. Под класичном књижевношћу често се мисли на књижевност написану на неком од класичних језика: хебрејски, грчки и латински током времена које се поклапа са античким добом и то књижевност која је записана, а не усмено преношена.

2) Средњи век

Средњовековна или феудална књижевност, како је још називају, настајала је у Европи након пада Западног римског царства и трајала све до краја 14. и почетка 15. века, када су се огласили први хуманисти, ширећи нове погледе на свет и место човека у њему. Историјски прецизније, обично се наводе две године које границу мало померају у прошлост – од 313. године, када је хришћанство постало државна религија Римског царства, до 1453. године, када је Цариград као источно седиште царевине пао у власт нове, Отоманске империје.

3) Ренесанса

Књижевност ренесансе, битна ствар код ове епохе је да је књижевност стварана на народном језику, за разлику од хуманизма где је постојала доза настојања ка учености, што значи да је хуманизам обухватао само оне који су живели у градовима и учене.

Ренесанса је шира и знатно отворенија од хуманизма. Осим што су дела писана на народном језику, у њима је представљен обичан живот и човек у њему. Исказиване су човекове нескривене емоције. Од словенских земаља највише се осетила у Пољској.

4) Нови век

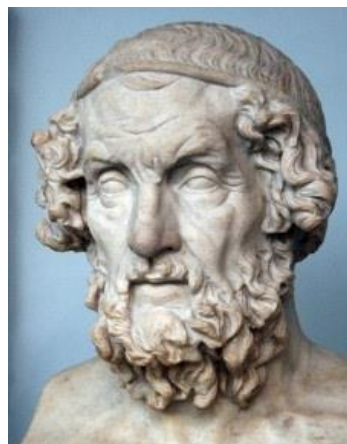
Ново доба обухвата следеће периоде:

- просветитељство и сентиментализам,
- преромантизам и романтизам,
- реализам, и натурализам
- парнасизам и симболизам,
- импресионизам и
- модерна књижевност и
- постмодернизам

КЊИЖЕВНОСТ СТАРОГ ВЕКА	четврти милениум п.н.е.
КЊИЖЕВНОСТ СРЕДЊЕГ ВЕКА	V-XV
ХУМАНИЗАМ И РЕНЕСАНСА	XIV- XVI
БАРОК	друга половина XVI- друга половина XVII
КЛАСИЦИЗАМ	середина XVII – крај XVIII века
ПРОСВЕТИТЕЉСТВО(РАЦИОНАЛИЗАМ)	XVIII век
РОМАНТИЗАМ	крај XVIII и прва половина XIX века
РЕАЛИЗАМ	друга половина XIX века
МОДЕРНА	крај XIX и почетак XX века
МЕЂУРАТНА КЊИЖЕВНОСТ	почетак XX века и период између два светска рата
САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ	од педесетих година XX века

Хомер

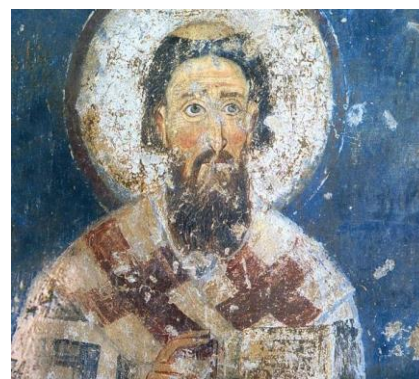
је био старогрчки песник, аутор Илијаде и Одисеје, најстаријег споменика хеленске књижевности. О Хомеру, као личности ништа поуздано није познато. Легенде описују Хомера као слепог песника, који речитује своје песме у великој владаревој дворани свирајући лиру, инструмент сличан харфи. С обзиром на недостатак извора, неки академици сумњају да су ова дела његова. На основу лингвистичких и историјских података који су доступни, претпоставља се да су епови писани на западној обали Мале Азије, око 9. века п. н. е.

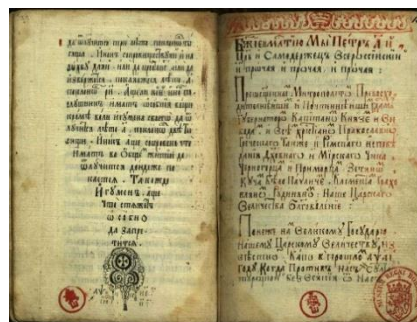
6.1 Хомер-стари век

Свети Сава (око 1175-1235),

односно најмлађи Немањин син Растко, који је као монах добио име Сава, био је први српски архиепископ, просветитељ и писац. Као младић напустио је очев двор и отишао у Свету Гору. Касније му се придружио отац, као монах Симеон, и уз његову помоћ подигао манастир Хиландар. По повратку у Србију, након очеве смрти, најпре као игуман манастира Студенице а затим као оснивач и први архиепископ самосталне српске цркве, развио је велику активност на уређењу црквеног живота, подизању културе и просвећивању народа. После смрти проглашен је за свеца. Сава је творац наше старе биографије као жанра, писац прве литургијске химне и зачетник српског средњовековног законодавства. Од њега потичу први манастирски типичи (правилници) и први црквени закони. Његово главно дело Живот господина Симеона више је повест о владару

6.2. Свети Сава- средњи век

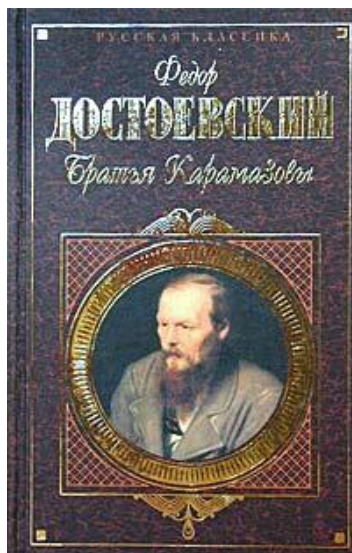
6.3. „Житије Светог Симеона“, Свети Сава

Фјодор Михајлович Достојевски

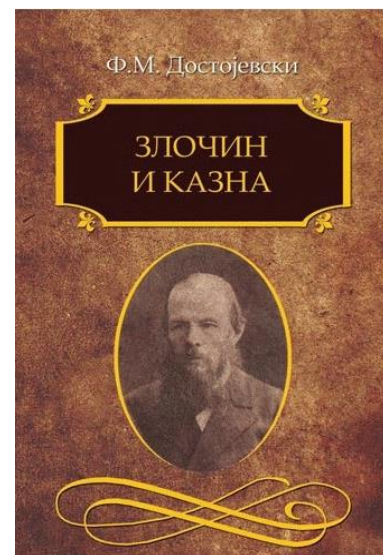
био је руски писац и један од највећих писаца свих времена. Завршио је војну школу. У двадесетосмој години због учешћа у револуционарној организацији био је осуђен на смрт. Након помиловања провео је четири године на присилном раду у Сибиру. Он је један од најутицајнијих писаца руске књижевности. Према ширини и значају утицаја, посебно у модернизму, он је био светски писац у рангу Шекспира и Сервантеса. Реализам Достоје вског представља својеврсни прелаз према модернизму, јер његово стварање управо у епохи модернизма постаје неком врстом узора начина писања. Са аспекта књижевне технике његови су романи још увек блиски реализму због обухвата целине, начина карактеризације и доминирајуће наративне, док драматични дијалози, филозофске расправе и полифонија чине од њега претечу модернизма. Утемељитељ је психолошког романа. По многима је и претеча егзистенцијализма.

6.4. Фјодор Достојевски

6.5. „Браћа Карамазов“, Ф. Достојевски

6.6. „Злочин и казна“, Ф. Достојевски

7. Закључак

Књижевна дела садрже слике о људима и појавама које снажно утичу на читаоца, делују на његова осећања и ставове. У свим историјским периодима књижевна дела најчешће су била условљена развојем и циљевима друштва. Паралелно са стварањем књижевних дела људи су проучавали и процењивали: законитости стваралаштва – стварала се теорија књижевности; књижевне одлике – стварала се књижевна критика; историјске периоде настанка књижевних дела и њихове врсте – стварала се историја књижевности. Та три дела науке о књижевности, као и стилистика, један део науке о језику који улази у науку о књижевности, узајамно се прожимају и допуњавају омогућавајући свестрано проучавање свих особина књижевних дела, као и њихов историјски развој и улогу коју имају у општем људском културном развоју.

8. Литература

<https://www.opsteobrazovanje.in.rs/srpski-jezik/knjizevnost/>

<https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%9A%D0%B8%D0%B6%D0%B5%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82>

https://www.google.com/search?q=%D0%BA%D1%9A%D0%B8%D0%B6%D0%B5%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82&client=firefox-b-d&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiV9qrg4Nn4AhX5g_0HHbRPA60Q_AUoAXoECAEQAw&biw=1920&bih=927&dpr=1